

Η εικονογραφία της Συνάξεως των Αρχαγγέλων

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Στην αγιογραφία της Συνάξεως, οι

δύο αρχάγγελοι, «οι λειτουργοί του Δεσπότη», ο Μιχαήλ αριστερά και ο Γαβριήλ δεξιά, εικονίζονται με αυστηρή συμμετρία, ολόσωμοι, μετωπικοί, κρατώντας στο κέντρο μετάλλιο με τον Χριστό στηθαίο στον τύπο του Παντοκράτορος που φέρει προ του στήθους με το αριστερό χέρι κλειστό κώδικα. Τους συνοδεύουν οι

επιγραφές: Ο ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΣ ΜΙΧΑΗΛ Ο ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΣ ΓΑΒΡΙΗΛ Ι(ΗΣΟΥ)Σ Χ(ΡΙΣΤΟ)Σ.

Σύμφωνα με τον Grabar η εικονογραφία της Συνάξεως των αρχαγγέλων θα πρέπει να καθιερώθηκε γύρω στον 9ο αιώνα, αμέσως μετά την εικονομαχική κρίση, περίοδο κατά την οποία έγινε και η ομιλία του Θεόδωρου του Στουδίτου, πάνω στη Σύναξη των Ουράνιων Δυνάμεων. Μάλιστα με τον τρόπο που εικονίζεται το θέμα, δηλαδή να κρατούν οι αρχάγγελοι *imagines clipeata* του Χριστού, αποτελεί εικαστική πίστης και της τιμής των εικόνων και της Ορθοδοξίας σε μικρογραφίες του 9ου αιώνα, μετάλλιο με τον Χριστό Παντοκράτορα.

Στα παλαιότερα παραδείγματα της

Συνάξεως των αρχαγγέλων, τα οποία χρονολογούνται από τον 11ο αιώνα, παραλείπεται η μορφή του Χριστού. Αργότερα τον 13ο αιώνα, εναλλάσσεται ο τύπος του Χριστού Παντοκράτορος με τον Χριστό Εμμανουήλ εντός μεταλλίου, με τη διαφορά ότι ο Χριστός Παντοκράτωρ απεικονίζεται συγκριτικά με μικρότερη συχνότητα. Σπανιότερα τη θέση του Χριστού Εμμανουήλ ή του Χριστού Παντοκράτορα παίρνει η Παναγία σε προτομή, βρεφοκρατούσα.

Σε φορητές εικόνες το θέμα της Συνάξεως των αρχαγγέλων απαντά από τον 13ο αιώνα. Από τα γνωστά παραδείγματα αναφέρω την ομώνυμη εικόνα στο Ρόστοβ

της Ρωσίας (1272 ή 1276), την αμφιπρόσωπη εικόνα της Μονής Αγίου Παύλου με την Σύναξη των αρχαγγέλων στην οπίσθια όψη (τέλος 13ου αιώνα - αρχές 14ου αιώνα), την εικόνα από τη μονή του Βασκονο, σήμερα στην Εθνική Πινακοθήκη της Αγίας Πετρούπολης (14ος - 15ος αιώνας), την εικόνα του Μουσείου Βεροίας (14ος - 15ος αιώνας), την εικόνα της Οστρονχοβα στην Ρωσία (15ος αιώνας)

Από καλλιτεχνική άποψη, οι φυσιογνωμικοί

τύποι των αρχαγγέλων με την ιδανική ομορφιά, την αβρότητα της ζωγραφικής στο πρόσωπο, την περίτεχνη τεχνική με το φωτεινό δίκτυ των πυκνών, λεπτών, λευκών γραμμών και το χαρακτηριστικό στυλιζάρισμα της κόμης παραπέμπουν σε έργα της Κρητικής σχολής του δεύτερου μισού του 15ου αιώνα, όπως είναι ο άγιος Γεώργιος από το βημόθυρο της Τήνου, ο αρχάγγελος Μιχαήλ από την ενορία της Σπηλιάς της Μητρόπολης Κισσάμου και Σελίνου και ο αρχάγγελος Μιχαήλ του Σινά, εικόνες που αποδίδονται στον κρητικό ζωγράφο Α. Ρίτζο ή στον κύκλο του. Στην εικόνα της Μονής Βατοπαιδίου, που δεν έχει την καλλιτεχνική ξηρότητα του αρχαγγέλου Μιχαήλ των εικόνων της Κρήτης και του Σινά, επαναλαμβάνεται επίσης και η σκιά της μύτης, που κατεβαίνει ως το πηγούνι με εξωτερικό όριο μια λεπτή γραμμή, τεχνική που χαρακτηρίζει επίσης το έργο του Αγγέλου και του Α. Ρίτζου.

Τα παραπάνω στοιχεία, σε συνδυασμό με την υψηλή ποιότητα της ζωγραφικής,

κατατάσσουν την εικόνα στα μέσα ή στο δεύτερο μισό του 15ου αιώνα και την συνδέουν με πρώιμα έργα του Α. Ρίτζου.

Από το βιβλίο BYZANTINEΣ ΕΙΚΟΝΕΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ, Ιερά Μεγίστη Μονή Βατοπεδίου, Άγιον Όρος 2006 – Ε. Ν. Τσιγαρίδας – Κ. Λοβέρδου – Τσιγαρίδα.